

**Галина Шелехова,
Валентина Новосьолова,
Світлана Молочко**

МЕТОДИЧНИЙ ДОДАТОК ДЛЯ ВЧИТЕЛЯ
до зошита для самостійних і контрольних робіт
«Тест-контроль. УКРАЇНСЬКА МОВА
ТА ЛІТЕРАТУРА.
8 клас»

КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ
УРОКІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ
ТЕКСТИ КОНТРОЛЬНИХ ДИКТАНТІВ
ТЕКСТИ КОНТРОЛЬНИХ ПЕРЕКАЗІВ
ТЕКСТИ ДЛЯ КОНТРОЛЬНОГО ЧИТАННЯ МОВЧКИ
ТЕКСТИ ДЛЯ КОНТРОЛЬНОГО АУДІЮВАННЯ
ОРІЄНТОВНІ ТЕМИ ДО КОНТРОЛЬНИХ ТВОРІВ З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Харків
2017

ПЕРЕДМОВА

Методичний додаток вчителя містить тексти для проведення *навчальних* (для самостійної роботи) і *контрольних диктантів*.

Для проведення *контрольних переказів* відповідно до означеного в програмі виду, а також для здійснення контролю за рівнем навчальних досягнень восьмикласників з *аудіювання й читання мовчки* в додатку пропонуються *тексти (на вибір учителя)*, які повинні бути незнайомі учням. Під час виявлення рівня сформованості читацьких умінь можна запропонувати учням два варіанти текстів. Тестові ж завдання до них містяться в *зошиті для самостійних і контрольних робіт «Тест-контроль. Українська мова та література»* (по 12 завдань, кожне з яких оцінюється 1 балом). Обсяг текстів, дібраних для проведення певної форми контролю за рівнем навчальних досягнень учнів, відповідає чинним критеріям.

Для перевірки рівня сформованості вмінь *створювати власні висловлення* пропонуються також орієнтовні *теми для письмових контрольних творів*.

Завдання в тестовій формі залишаються ефективною формою перевірки, об'єктивного оцінювання рівня засвоєння навчального матеріалу з української мови, оскільки, крім навчальної функції, вони здійснюють також функцію розвивальну — спонукають учнів аналізувати, зіставляти й протиставляти мовні явища, класифікувати й узагальнювати їх тощо.

У 8 класі контроль за рівнем навчальних досягнень *із мовних тем* проводиться двічі на семестр, тобто *чотири фронтальні контрольні роботи (тести)* на рік. Матеріали для їх проведення подано в зошиті для учнів із зазначенням кількості балів за виконання завдань певного типу.

У додатку для вчителя пропонується також *орієнтовне календарне планування*, розроблене відповідно до чинної програми з української мови для учнів 5–9 класів шкіл з українською мовою навчання (*зі змінами, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 29.05.2015 р. № 585*). У ньому передбачено програмовий матеріал, розрахований на вивчення протягом 2 год на тиждень. Він розподілений за чотирма змістовими лініями програми з української мови. У ньому визначено орієнтовні уроки й форми контролю за рівнем навчальних досягнень восьмикласників, які подано в мовленнєвій

і мовній змістових лініях, а також для зручності винесено ще й в окрему рубрику календарного планування.

Контроль за рівнем навчальних досягнень восьмикласників із видів мовленнєвої діяльності здійснюється так:

1) Сприймання усного мовлення (*аудіювання*) — один раз на рік; 2) сприймання писемного мовлення (*читання мовчки*) — один раз на рік; 3) контрольний *письмовий переказ* — один раз на семестр; 4) *усний переказ* — один раз на рік; 5) створення мовлення (*усні й письмові твори*): *письмовий твір* — один раз на семестр; *усний твір* — один раз на рік; *діалог* — один раз на рік.

Оцінювання говоріння (*діалог, усний переказ, усний твір*), читання вголос здійснюється індивідуально шляхом накопичення оцінок — для того, щоб кожен учень за семестр одержав щонайменше одну оцінку за виконання означених видів робіт.

Форми контролю	Українська мова	
	I семестр	II семестр
Перевірка мовної теми	2	2
Письмо: переказ	1	1
твір	1	1
Правопис: диктант	1	1
Аудіювання	—	1
Читання мовчки	1	—

У посібнику пропонується також *орієнтовне календарне планування з української літератури* за чинною програмою МОН України (зі змінами, затвердженими наказом Міністерства від 29.05.2015 р. № 585), а також *теми для контрольних творів* (на вибір учителя).

Форми контролю	Українська література	
	I семестр	II семестр
Контрольні роботи у формі: контрольного класного твору;	3	3
виконання інших завдань (тестів, відповідей на запитання тощо)	1	1
Уроки розвитку мовлення*	2 (у + п)	2 (у + п)
Уроки позакласного читання	2	2
Перевірка зошитів	4	5

**ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ
УРОКІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ Й КОНТРОЛЮ ЗА РІВНЕМ
НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ**

(70 год — 2 год на тиждень; 4 год — резерв для використання на розсуд учителя)

I СЕМЕСТР

№	Дата	Мовленнєва змістова лінія (16 год)	Мовна змістова лінія (50 год)	Соціокультурна змістова лінія	Діяльнісна змістова лінія
1	2	3	4	5	6
1.			ВСТУП (1 год) 1. Мова — найважливіший засіб спілкування, пізнання і впливу	«Мова об'єднує націю»	— формування ставлення до української мови як до найвищої цінності; — усвідомлення необхідності вільного володіння державною мовою; — усвідомлення права і мовних обов'язків учня як громадянина своєї держави; — усвідомлення необхідності ґрунтовної мовної освіти

1	2.	<p>3</p> <p><i>Аудіювання тексту, що містить слова різних груп: за значенням, за походженням, активну й пасивну лексику, за вживанням. Читання мовчки і вголос текстів, що містять фразеологізми, з'ясування їхньої ролі в мовленні</i></p>	<p>4</p> <p>ПОВТОРЕННЯ Й УЗАГАЛЬНЕННЯ ВИВЧЕНОГО (3 год) 2. Лексикологія Фразеологія</p>	<p>5</p> <p>«Що багатша думка, то багатша мова»</p>	<p>6</p> <p>— прагнення поліпшувати власне мовлення, добирати адекватні змістові висловлення слова та фразеологізми</p>
3.		<p>3. Морфологія й орфографія</p>	<p>3. Морфологія й орфографія</p>	<p>«Мистецтво говорити»</p>	<p>— прагнення втілювати своє розуміння цінностей у практичному житті; — удосконалення вміння узагальнювати знання, усвідомлювати потребу правильно використовувати частини мови; — усвідомлення необхідності грамотного письма як важливої характеристики особистості</p>

1	2	3	4	5	6
4.		1. Повторення відомостей про текст, стилі, жанри й типи мовлення, вимоги до мовлення, ситуацію спілкування. Засоби міжфразового зв'язку в тексті		«Ми є. Були. І будем ми. Й Вітчизна наша з нами» (І. Багряний)	— складання плану майбутнього висловлення (тексту) і створення тексту за складеним планом; — створення висловлення на дискусійну тему, обстоювання власної думки, покликання на логічні аргументи, приклади з різних інформаційних джерел; — аналіз мовних поствіть, явищ, закономірностей; — розвиток вміння помічати прекрасне, впорядковану гармонійність у світі навколо себе
5.			4. Основні правила правопису	«Краси не зміряти у світі»	удосконалення вміння систематизувати, узагальнювати, переносити раніше засвоєні знання в нову ситуацію

1	2	3	4	5	6
6.			<p>СИНТАКСИС. ПУНКТУАЦІЯ Словосполучення й речення (4 год)</p> <p>5. Словосполучення. Будова й види словосполучень за способами вираження головного слова</p>	Унікальність природи України	<p>— спостереження за власним внутрішнім світом, здатністю помічати красу в природі й нею збагачуватися;</p> <p>— усвідомлення важливості кожного словосполучення й речення для чіткості вираження думки</p>
7.			<p>6. Речення. Речення простий складні (<i>повторення</i>), двоскладні й односкладні</p>	«Земля не вибагчає байдужості»	використання виразливих можливостей речень вивчених видів у власному мовленні
8.		2. Конспект прочитаного науково-навчального тексту; тематичні виписки		Шлях оздоровлення довкілля й відновлення екологічної свідомості людей	<p>— обгрунтування важливості опрацювання науково-навчального тексту у формі його конспектування;</p> <p>— удосконалення вміння порівнювати й оцінювати, завдячуючи рідній землі за її щедрість</p>

1	2	3	4	5	6
9.			<p>7. Граматична помилка та її умовне позначення (<i>практично</i>)</p>	<p>Екологічний стан природи й унікальні куточки України, які потребують захисту</p>	<p>удосконалення вміння здобувати інформацію з різноманітних джерел (довідкової, художньої літератури, ресурсів Інтернет тощо), аналізувати, порівнювати, конкретизувати, робити висновки на основі спостережень</p>
10.		<p>3. Різновиди аудіювання: ознайомлювальне, вивчальне, критичне. Аудіювання тексту, що містить опис пам'ятки історії та культури помилко</p>		<p>«Покликання людини: пізнавати істину, творити добро, примножувати красу»</p>	<p>усвідомлення проблеми взаємозв'язку суспільства й природи, людини і навколишнього середовища, удосконалення вмінь дослідження сучасних екологічних проблем України й пошук шляхів гармонізації відносин природи й суспільства</p>

1	2	3	4	5	6
11.			<p>Просте речення. Двоскладне речення. Головні й другорядні члени речення (8 год) 8. Підмет і присудок. Способи вираження підмета</p>	<p>Охорона довкілля</p>	<p>— усвідомлення виразливості можливостей простого двоскладного речення в текстах різних стилів; — формування й розвиток екологічного стилю мислення та поведінки</p>
12.		<p>4. Вибірковий усний переказ розповідного тексту з елементами опису пам'яток історії й культури в художньому стилі</p>		<p>Внесок українців у світову культуру</p>	<p>— розпізнавання живих у прослуханому тексті типів мовлення: розповіді, роздуму, опису; — розпізнавання в тексті розповідного характеру опису пам'яток історії та культури, аналіз його будови</p>

1	2	3	4	5	6
13.		5. Складання й ро- зигрування діало- гу-обміну думками та враженнями від телепередач (ма- теріалів відеохос- тинга YouTube), присвячених ви- вченню та збере- женню пам'яток історії та культури		«Бережімо мину- ле заради май- бутнього»	— усвідомлення й об- ґрунтування важли- вості дослідження, вивчення та збережен- ня пам'яток історії та культури з метою збереження історичної пам'яті народу та вихо- вання в молоді патріо- тизму; — сприймання спілку- вання як цінності; — оцінювання й осмис- лення ситуації спіл- кування; відчування стану співрозмовника, виявлення емпатії
14.		9. Складений іменний прису- док		Українці у світо- вій науці	усвідомлення, що приклад є конкрет- ним зразком для на- слідування й активно впливає на формування свідомості й поведінку

1	2	3	4	5	6
15.			<p>10. Складений дієслівний присудок. Способи вираження присудка. Тире між підметом і присудком. Узгодження головних членів речення</p>	«Українське козацьке бароко в пам'ятках історії та культури»	перенесення раніше засвоєних знань і здобутих умінь у нову ситуацію
16.			<p>11. Речення поширені й непоширені (повторення). Порядок слів у реченні. Логічний наголос</p>	Цінність дружби	— аналіз мовних і позовних понять, явищ, закономірностей; — порівняння, узагальнення, конкретизація їх
17.		<p>6. Повідомлення на тему про мову (наприклад: дієслівний та іменний складений присудок), що вимагає зіставлення й узагальнення матеріалу в науковому стилі</p>			— формування здатності до аналізу й оцінки мовних явищ і фактів; — удосконалення вміння здійснювати пошук потрібної інформації й використовувати її, працювати з текстами вивчених типів, стилів і жанрів мовлення

1	2	3	4	5	6
18.			12. Контрольна робота (<i>диктант</i>)		узагальнення вмінь здійснювати самоконтроль, узагальнення
19.			13. Означення, додаток і обставини як другорядні члени речення (<i>повторення</i>). Додаток	«Людина створила культуру, а культура — людину»	систематизація, зіставлення, інтерпретація готової інформації гідного вчінку
20.			14. Означення. Прикладка як різновид означення. Написання непоширених прикладок через дефіс; приклади, що беруться в лапки	«Мистецтво як засіб творення особистості»	спостереження за власним внутрішнім світом, формування готовності до успішного професійного становлення
21.			15. Види обставин (за значенням), способи вираження їх. Порівняльний зворот. Виділення порівняльних зворотів комами	Освіта в Україні	удосконалення вмінь усвідомлювати будову предмета вивчення, порівнювати граматичні категорії

1 22, 23	2	3 7, 8. Контрольний докладний письмовий переказ розповідного тексту з елементами опису пам'яток історії й культури в публіцистичному стилі (за про- стим або складним планом)	4	5 «Пам'ять і пам'ятки»	6 — переказування та створення текстів різних стилів із поданням різних типів мовлення; — спостереження над оригінальністю й характерними типами градиційних українських житлових і господарських будівель, удосконалення пунктуаційної пильності
24.			16. Контрольна робота «Головні і другорядні члени речення» (<i>тест</i>)		
25.		9. Ділові папери. План роботи. Складання плану роботи над проектом. Оформлення рубрик, стислих описів етапів роботи, аналіз результатів діяльності		Офіційні документи	удосконалення вміння планувати власну діяльність, розподіляти її на етапи й виконувати заплановане, прогнозувати подальший розвиток певних явищ

1	2	3	4	5	6
26.		Аудіювання поетичних текстів, щоденникових записів та уривків із листування відомих людей, аналіз ролі односкладних і неопоскладних у них	ОДНОСКЛАДНЕ РЕЧЕННЯ (7 год) 17. Односкладні прості речення з головним членом у формі присудка. Означено-особові речення	«Українці дивують світ»	перенесення ранише засвоєних знань і вміння у нову ситуацію
27.			18. Неозначено-особові речення	Архітектурні та природні пам'ятки України	удосконалення здатності моделювати, оцінювати, зіставляти, аналізувати, робити висновки
28.		Аудіювання текстів, які містять прямо виражену спонукальну інформацію	19. Узагальнено-особові речення	Ставлення до пам'яток історії, символів	— формулювання проблеми в процесі навчання й життєтворчості; — усвідомлення будови предмета вивчення
29.		10. Усний творчий опис пам'ятки історії й культури за картиною в публіцистичному стилі (за простим або складним планом)		«Покликання людини: пізнавати істину, творити добро, примножувати красу»	удосконалення вміння уявляти описувані предмети та явища

1	2	3	4	5	6
30.			<p>20. Безособові речення. Односкладні про- сті речення з го- ловним членом у формі підмета. Називні речен- ня. Односкладне речення як час- тина складного речення</p>	«Мистецтво як засіб творення особистості»	удосконалення вміння здійснювати намічений план
31, 32		<p>11, 12. Особливості будови опису міс- цевості. Стильний письмовий пере- каз розповідного тексту з елемента- ми опису місцевос- ті в художньому стилі (за складним планом). Аналіз письмового переказу</p>		«Місце, де я мрію побувати»	<p>— складання речень, типових для тексту- опису місцевості; — стисле переказуван- ня художнього тексту з елементами опису місцевості; — удосконалення вмін- ня здійснювати наміче- ний план</p>
33.			<p>21. Контрольна робота «Одно- складне речен- ня» (тест)</p>		у самоконтроль, уза- гальнення

1				4	22. Повні й неповні речення. Типи в неповних реченнях		5	«Тепло рідного дому»	6	— усвідомлення виразливості і ролі односкладних і неповних речень у текстах художнього, розмовного, публіцистичного стилів; — удосконалення пунктуаційної пильності
34.										

ТЕКСТИ ДЛЯ КОНТРОЛЬНИХ ДИКТАНТІВ

1. ОЛЕКСАНДР ДОВЖЕНКО

Я тільки недавно точно пригадав, коли вперше зустрівся з Олександром Довженком. Це було в 1920 році. Скажу тільки зразу, що не був він тоді ще ні художником, ні кіномитцем, не мав ніякого голосного імені, а проте буквально на всіх людей справляв враження надзвичайно талановитої, гарячої, закоханої в життя людини.

У мене залишилося таке враження, що ця незвичайна людина відзначиться в житті надзвичайними якимись ділами, хоч невідомо ще було не тільки мені, а й самому Довженкові, у якій саме сфері.

Про хист Довженка як письменника, як майстра слова заговорили на повен голос тільки в роки другої світової війни, коли він потрясав людей своїми пристрасними, полум'яними, громовими оповіданнями, нарисами, статтями, прилюдними виступами...

У кіномистецтві зробив Довженко найбільше, кіномитцем він був, так би мовити, природженим... А правда полягає в тому, що все життя поєднував він у собі і художника-образотворця, і письменника, і кінорежисера, і мислителя, й громадського діяча.

(145 слів)

За М. Рильським

2. ДЕСЯТИННИЙ ХРАМ

Десятинний храм було видно з Подолу і берегів Дніпра. Перед мандрівником, що наближався до Києва сухоходом чи водою, він поставав, як дивне видіння.

Розкішний собор не поступався перед кращими європейськими зразками. Залишки будівельного матеріалу та орнаменту засвідчують, що Десятинний храм був оздоблений не гірше від Ярославової Софії. Тут виявили і грецький мармур, і кримську яшму, і карпатський шифер. Творці храму звели його з легкої цегли, стіни розмалювали червоною фарбою, навкруг вікон і дверей виліпили з білої глини пальмове гілля, виноградні грона, дах покрили хвилястою білою черепицею. У голубизні неба світилися позолочені хрести шоломоподібних бань.

Усередині над престолом був викладений із смальти образ Богородиці. Вона стояла в синьому царському одязі й червоних черевиках на зеленому постаменті, високо піднявши руки. Білде обличчя Богородиці, смутні очі були дуже простими, звичайними, людськими.

Князь Володимир давав на храм десятину свого доходу. Так і став храм Богородиці називатися Десятинним.

(143 слова)

За М. Міщенком

ТЕКСТИ ДЛЯ НАВЧАЛЬНИХ ДИКТАНТІВ

1. ПРИРОДЖЕНИЙ КІНОМИТЕЦЬ

Творчу спадщину Довженка треба брати у всій її чудовій сукупності. Довженко був органічним новатором, відкривачем нових обріїв у мистецтві і в житті. А мистецтво й життя були для нього нероздільними.

Створені Довженком кінофільми здобули собі світову славу. Нині можна вважати загальноновизнаним, що Довженко — один з найбільших майстрів вітчизняного і світового кіномистецтва. Для всієї діяльності автора «Землі», «Щорса», «Поєми про море», «Зачарованої Десни», «Повісті полум'яних літ» характерне те, що кожний його новий твір був і новим етапом у мистецтві, що в кожній новій речі ставив перед собою майстер нові завдання й по-новому розв'язував їх.

Олександр Довженко був не тільки глибоко національним художником, а й палким патріотом. Любов до рідної землі він вважав одним із найвищих обов'язків, однією з найістотніших прикмет справжньої людини.

Довженко ніжно любив свою хату, свою матір, свою зачаровану Десну. Але з невиданою гостротою зору бачив він на землі нових людей, нові міста, нові пейзажі.

(146 слів)

За М. Рильським

2. ЦВІТУТЬ МАКИ

Як молоде зітхання землі, як рожевий подих ранку, стоять на тонких підсвічниках тремтячі маки. Вони попідставляли свої рум'яні чашечки, складені з пелюсток, шпарким променям, ловлять їх, хочуть націдити по вінця. Хитнеться одна пелюстка, гойднеться друга, і вже розтеклося, вилилося сонячне тепло, і вже знову треба стати непорушно, обережно підставляти рум'яні чашечки.

Підійдеш до маків, довго стоятимеш, здивований їхньою чистотою, і ще тоді, дитиною, не порівняєш їх ні зі своїм власним життям, ні свого життя не порівняєш із їхнім цвітінням.

І уявиш тоді своє дитинство великою квіткою маку, яка щойно напорошує свої пелюстки, розкріпає їх й випростує. Уявиш десь на світанку, коли бентежне молоко туману тече без берегів, а у великій краплині роси, що зібралася за ніч між пелюстками, відбивається весь той щойно народжений світ, і тремтить у тій краплині його прохолода. Віддзеркалюється невидимий вітерець і ще щось таке, чому й слів не добереш.

(144 слова)

За Є. Гуцалом

РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ

Контрольне аудіювання

Тексти для контролю (на вибір учителя)

Текст 1. ПЕРШИЙ В УКРАЇНІ ІНСТИТУТ КЕРАМОЛОГІЇ

Дві тисячі перший рік ознаменував не лише початок нового століття, тисячоліття, а й сповістив про народження в гончарській столиці України Інституту керамології, який є відділенням Інституту народознавства НАН України.

Що стоїть за такою незвичною назвою? У чому полягає раціональна необхідність створення нового академічного закладу?

Хоч як парадоксально, але одне з найдавніших мистецтв і ремесел — гончарство — дотепер комплексно, ґрунтовно не вивчалось. Досі в галузі керамології практично відсутні фундаментальні наукові дослідження, які різнобічно виявляли б його унікальну роль у традиційно-побутовій культурі українців, розкривали нові можливості застосування кераміки в найрізноманітніших галузях народного господарства.

Важливість створення інституту не визначається тим, де він знаходиться: у сільській місцевості чи в місті. Інститут може існувати там, де є спеціалісти, достатній науковий рівень фахівців. В Опішному, у складі музею-заповідника, сформувався такий дослідницький центр, який і уможливив створення Інституту керамології.

Поки що тут буде два основні наукові відділи: гончарства, технології кераміки і спеціальних методів дослідження кераміки. Усі вони зорієнтовані на історичні дослідження гончарства з погляду археології, історії, етнографії, мистецтва. І навіть якщо вивчатиметься технологія кераміки, то не як сучасне матеріалознавство, а з метою вивчення прийомів роботи гончарів з археологічним матеріалом. Це допоможе відтворити способи приготування глиняних мас, реконструювати обрядовість гончарів, а відтак — реставрувати світоглядні уявлення давнього населення України, еволюцію розвитку наукових знань про глину, гончарство як філософію.

Склалися тісні зв'язки зі Львовом як одним із найбільших в Україні центрів культури, мистецтва і науки. Протягом останніх чотирьох років до Опішного кожного року приїжджає дуже багато художників-керамістів, як правило, це випускники Львівської академії мистецтв. Між Львівською академією мистецтв і Колегіумом мистецтв в Опіш-

ному укладений договір про творчу співпрацю. Створення Інституту керамології як відділення Львівського інституту народознавства НАН України — це ознака поглиблення культурних, мистецьких, наукових зв'язків з одним із найдавніших історичних центрів України.

Дуже важко уявити, як новостворений інститут зможе надалі повноцінно функціонувати в такі складні часи, коли зубожіють усі сфери суспільного життя, зокрема наука і культура.

Розгорнути наукові дослідження надзвичайно важко, бо потрібні кошти не лише для оплати праці керамологів, а й для їхніх наукових пошуків, адже дослідження гончарства неможливе без польових, археологічних, етнографічних, фольклорних експедицій, під час яких унікальне явище культури — гончарство вивчалось б у природних умовах побутування впродовж століть і тисячоліть. Потрібні кошти для придбання необхідного обладнання, для лабораторного дослідження кераміки тощо.

Один із чільних напрямів майбутньої діяльності інституту — залучення провідних фахівців у галузі кераміки, гончарства, дослідження народної культури. На сьогодні їх не так багато в Україні. З мистецтвознавців — двоє у Києві, близько десятка — у західному регіоні, серед яких відомий дослідник українського гончарства, найповажніший наш керамолог, доктор мистецтвознавства Юрій Лащук. Етнографів, які досліджують гончарство, маємо лише кілька імен. Не набагато більше спеціалістів, які досліджують технічну кераміку. З археологів, хто постійно досліджував би кераміку, немає жодного. Хоча є багато археологів, які, досліджуючи різні археологічні культури, пишуть про кераміку, але побіжно. Отже, головний акцент треба робити на виховання нової генерації дослідників, істориків, мистецтвознавців, етнографів, насамперед у стінах закладу.

Інститут є дитиною й просто структурною частиною музею-заповідника, тому його успіхи — це водночас успіхи й досягнення Музею гончарства. Вони — єдине ціле, де одне одному не заважатиме. Можна говорити хіба що про чіткіше розмежування функцій, бо співробітники музею зможуть віднині більше займатися суто музейними справами, з них менше вимагатиметься заняття науковою роботою, а науковці будуть перейматися переважно розв'язанням наукових керамологічних проблем.

Інституту більше відповідав би термін «Інститут гончарства», але таке трактування назви не сприймають деякі науковці. Гончарство в уяві масового громадянина і навіть науковців — це просто горщики.

Інститут керамології визначає кілька основних напрямів діяльності, серед яких: наукове вивчення гончарства на території України та зарубіжних країн від найдавніших часів до наших днів; розшифрування, наукове прочитання символічно-образної структури гончарних виробів; виявлення регіональних і світових закономірностей розвитку гончарства в Україні і світі; вивчення особливостей виникнення й еволюції типів і видів глиняних виробів, їхньої орнаментики; проведення комплексних заходів для практичного застосування здобутих результатів керамологічних досліджень у народному господарстві та для гармонізації повсякденного життя мешканців України; міжнародне наукове співробітництво з метою інтеграції вітчизняної й зарубіжної керамології; координація й допомога в межах держави науковим установам, вищим навчальним закладам, керамічним підприємствам і установам не лише в проведенні керамологічних досліджень, а й у підготовці кадрів відповідного профілю.

Отже, у сфері наукової діяльності інститут активізує свою роботу зразу в кількох напрямках. Скажімо, серед поліграфічної керамологічної продукції незабаром можна буде віднайти на книжкових прилавках не лише збірники наукових праць із проблем українського гончарства, матеріали конференцій, буклети, каталоги, а також спеціалізовані підручники, посібники, енциклопедії, словники-довідники, наукові монографії, видавцем яких буде саме Інститут керамології в Опішному.

(720 слів)

За Н. Олійник

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ СПРИЙМАННЯ ТА ВАРІАНТИ ВІДПОВІДЕЙ

1. Продовжіть думку: *Інститут керамології — це ...*

А вищий навчальний заклад в Україні

Б філія Львівської академії мистецтв в Опішному

В проектний інститут в Опішному

Г відділення Львівського Інституту народознавства НАН України

2. Інститут керамології розташований

А у Києві

Б на Полтавщині

В у Львові

Г на Кіровоградщині

3. Установіть причиново-наслідкові зв'язки Інституту керамології зі Львовом.
- А У Львові є майстри кераміки, а це дуже добре для галузі.
 - Б Львів має зв'язки з українською діаспорою, яка сприяє розвитку галузі.
 - В Укладено договір між Львівською академією мистецтв і Колегіумом мистецтв в Опішному.
 - Г Львів — найбільший в Україні центр культури.
4. Слово «керамологія» означає
- А опис давніх предметів традиційно-побутової культури українців
 - Б наукове вивчення гончарства на території України й зарубіжних країн
 - В колекціонування побутових предметів
 - Г колекціонування й опис давніх предметів побуту українців
5. Одним із чільних напрямів майбутньої діяльності інституту є
- А підготовка дослідників у галузі технічної кераміки
 - Б залучення до досліджень провідних фахівців із гончарства, виховання нових спеціалістів
 - В підготовка у стінах закладу етнографів
 - Г виховання нової генерації мистецтвознавців
6. Зусилля двох основних наукових відділів Інституту керамології зосереджені
- А на дослідженні гончарства з погляду історії України
 - Б на дослідженні ремесла з погляду археології
 - В на реставрації знань про глину, гончарство як філософію
 - Г на дослідженні гончарства як мистецтва народів України
7. Повноцінно функціонувати згаданому інституту важко через
- А відсутність зв'язків з іншими інститутами
 - Б брак матеріалів для досліджень
 - В брак коштів і фахівців
 - Г зuboжіння всіх сфер суспільного життя
8. Більш влучна, проте не обрана науковцями назва інституту —
- А Інститут археологічної культури
 - Б Інститут народних промислів

- В Інститут гончарства
- Г Інститут кераміки

9. Діапазон співробітництва Інституту керамології — з ученими

- А в межах України
- Б різних регіонів України й Росії
- В міжнародного наукового простору
- Г України й зарубіжних країн

10. За типом мовлення текст є

- А розповіддю
- Б описом
- В роздумом
- Г монологом

11. За будовою текст має

- А зав'язку і кульмінацію
- Б тези, аргументи й висновки
- В опис загальних ознак
- Г тези й висновки

12. Текст можна віднести до жанру

- А анотації
- Б публіцистичної статті
- В доповіді
- Г оповідання

Текст 2. ЧИСТІШЕ ВІД СЛЬОЗИ ХАЙ МОВА БУДЕ

«Чистіше від сльози хай мова буде», — заповідав нам видатний поет українського народу й великий знавець рідного слова Максим Рильський. Рідна мова, як і все дорогоцінне у світі, потребує дбайливого догляду й любові. Наші взаємини з мовою постійні й украй необхідні, бо формування гармонійно розвиненої людини дедалі більше пов'язується з досконалим опануванням мови. Адже з усім великим і неосяжним світом — далекими дорогами минулого, тривогами сьогодення, омріяними думами про прийдешнє — єднає нас слово. Воно вигострює наш розум, настроює світлі струни на натхненну працю, на служіння Вітчизні.

Рідна мова — найбільша духовна коштовність, у якій народ зве-личує себе, якою являє світові найцінніші набутки свого серця й муд-

рості, передає з покоління в покоління досвід, культуру й життєдайні традиції. Рідна мова — незборна таїна, яка робить народ народом і увічне найтонші порухи його душі. Заглиблюючись у таїну мови, ми засвоюємо золоті скарби народного досвіду й виховуємо в собі творчу особистість. Яка радість чекає кожного, хто відчув глибину слова серцем і розумом, усвідомив необхідність свого постійного вдосконалення, пізнав щастя духовності. І скрізь на шляхах зростання з нами мова. Вона веде до вершин знань і відчиняє двері до духовної скарбниці людства. Мова — наш найкращий друг, наставник, постійний порадник і найдосконаліше знаряддя.

Упродовж віків український народ творив і шліфував свою мову, заносючи в мовну скарбницю переплавлені в ніжній душі добірні перлини пізнання, почуття, мрії. Той витворений народом світ мови оточує нас від народження. У безкрайому океані звуків неповторно звучить мелодія рідного слова. Але це не тільки предивні звуки, це й найтонші відтінки думок і переживань, щедро приготовані для нащадків. І кожне слово — немовби виплекана народом-дивотворцем квітка з неповторним ароматом, з неповторними барвами. Щасливий той, хто пізнав у дитинстві чари рідного слова, виховав у собі жагу пізнання й зберігає її протягом цілого життя.

Мова дечим споріднена з музикою. Мовні здібності, як і музичні, можуть не розвинутися. Вони начебто дримають, занедбані й захаращені, тобто не приведені в дію. Музикант у такому разі втрачається, гине його талант. Подібне ж маємо з мовним розвитком. Проте тут спостерігаються ще більші втрати. Настають непоправні занедбання всіх здібностей. Мова нікому не прощає недбалого ставлення до неї.

Усебічному розвитку особистості сприяє висока культура мови, вміння правильно розмовляти й писати, активно використовувати мовні знання, творчо застосовувати їх відповідно до мети та обставин спілкування. Трапляється зовнішня правильність мовлення, яка ще не засвідчує глибокого володіння мовою. Такому мовленню бракує творчих барв, стилістичної виразності. Мовленнєве ж мистецтво досягається вмінням і доцільним уживанням слів, різноманітних синтаксичних конструкцій, а, крім того, в усному мовленні — багатством інтонацій. Знання виражальних засобів мови й уміння використовувати їх залежно від потреб спілкування — вищий ступінь опанування мовної культури. Щоб досягти його, треба досконало знати про різне призначення мовних засобів.

Уміння точно висловити свою думку народжується не за один день. Сприймаючи красу природи, незмірного світу, дитина має вдосконалювати могутній інструмент пізнання — мову. Саме в роки дитинства западають до свідомості найтонші відтінки рідного слова. Воно стає надбанням духовного світу дитини. Безмежжя барв і звуків відображається в мові. Опановуючи її, дитина зменшує віддаль між навколишнім світом і відбиттям його в слові. Слово в чутливій душі розпростороє свої крила, звучить різнобарвно, наповнює молоде серце відчуттям краси й емоціями, які закріпив народ у мові, віртуозно вигранюючи її.

Рідна мова — це безкінечний лан, на якому вічно квітнуть найкращі квіти — слова. Уявіть собі поле квітучої гречки. У тихі ранкові години, коли сонце ласкавим промінням пестить кожне зело, лан гречки пребіло-ніжним, найчистішим велетенським килимом розпростороється в далечінь, з'єднується з усім світом, з музикою бджолиного оркестру, з піснею вашого серця й стоїть, переливається, творить найдивнішу мелодію землі.

Так і рідна мова, коли відкривається юній допитливій душі всіма гранями довершеності, полонить й кличе в казкове царство краси.

Любов до рідного слова — це любов до Батьківщини, до всього прекрасного, що створив народ протягом віків, до нашої пісні, у якій слово досягло найвищих вимірів краси й поетичної принадності.

(631 слово)

За І. Вихованцем

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ СПРИЙМАННЯ ТА ВАРІАНТИ ВІДПОВІДЕЙ

1. У тексті сказано, що рідна мова потребує
 - А бережливого ставлення до неї
 - Б як і все дорогоцінне в світі, потребує дбайливого догляду й любові
 - В постійного збагачення
 - Г розвитку й удосконалення
2. І. Вихованець назвав рідну мову
 - А скарбом народного досвіду
 - Б засобом виховання мовної особистості
 - В незборною таїною, яка робить народ народом
 - Г засобом опанування мовної культури

3. Знання рідної мови дає людині
- А духовне зростання
 - Б веде до вершин знань і відчиняє двері до духовної скарбниці людства
 - В є постійним порадником у житті
 - Г робить життя людини змістовним
4. У тексті автор характеризує рідне слово як
- А добірні перлини
 - Б найтонші відтінки думок
 - В виплекана народом квітка з неповторними ароматом і барвами
 - Г безкрайї океан звуків
5. Мова споріднена з музикою, тому що
- А мовні здібності треба постійно розвивати
 - Б мовні здібності, як і музичні, не розвиваються, якщо їх не приводити в дію
 - В музика впливає на мовленнєвий розвиток людини
 - Г мовні здібності добре розвиваються в тих, хто навчається музики
6. Рідна мова нікому не прощає
- А недбалого ставлення
 - Б коли нею не користуються
 - В забуття
 - Г відсутності прагнення вдосконалювати її
7. До поняття «висока культура мови» належать
- А уміння правильно поводитися під час спілкування
 - Б уміння правильно говорити й писати, активно й творчо використовувати мовні знання
 - В уміння правильно висловлювати усно свої думки
 - Г уміння спілкуватися в різних життєвих ситуаціях
8. Мовленнєве мистецтво досягається
- А знанням мовних засобів і призначенням їх
 - Б знаннями й уміннями з мови, стилістики
 - В умінням і доцільним уживанням слів, різноманітних синтаксичних конструкцій, багатством інтонацій
 - Г умінням говорити й писати в різних життєвих ситуаціях

9. Найтонші відтінки рідного слова найкраще засвоюються
- А у дошкільному віці
 - Б у дитячому віці
 - В у підлітковому віці
 - Г незалежно від віку
10. У тексті в прямому значенні використано словосполучення
- А *велетенський килим гречки*
 - Б *музика бджолиного оркестру*
 - В *поле квітучої гречки*
 - Г *пісня вашого серця*
11. Основною думкою тексту є
- А *Рідна мова — духовна коштовність*
 - Б *Таїна рідного слова*
 - В *Як досягти мистецтва рідного слова*
 - Г *Плекайте любов до рідного слова*
12. Стиль мовлення поданого тексту —
- А художній
 - Б науковий
 - В публіцистичний
 - Г офіційно-діловий

КОНТРОЛЬНЕ ЧИТАННЯ МОВЧКИ

Текст 1. КИЇВ У МОЄМУ ЖИТТІ

Я приїхав до Києва після десятирічки з атестатом у картонному, обшитому зеленою матерією чемодані, 1948 року. Мій поїзд (Ленінград—Київ) прибув дуже рано, десь близько шостої. Я приїхав трамваєм до парку Шевченка й там у глухому куточку, біля фонтана з хлопчиком і рибиною, вклався на лавицю досипати. Пробудився від плескоту води: молода гарна дівчина-двірничка поливала газони. Я напився просто з шланга, жартував з дівчиною, бризкалися водою, і вода світилася райдугою в наших очах.

Я поступив до університету на романо-германський відділ, який тоді називався «Західноєвропейський», потім перейшов на український. Але при мені залишилися сільські мірки. Я з образою і гнівом дивився на багатотисячний люд на стадіоні під час футбольного матчу

і думав, скільки-то дужих косарів ледарцюють, а в нас у четвертій бригаді не можна зібрати доброго косарського ключа — самі діди, підлітки (такі, як я) і жінки. От хоча б один сектор у наш колгосп! Так само сприймав і творчу працю. Пам'ятаю, уперше на вулиці мені показали живого поета — то був Микола Терещенко. І знову я думав: такий статурний, дужий чоловік із тоненькою папочкою під рукою. Такий косар, такий молотник! Творча праця — це щось побіжне між основною роботою. Потім я сам почав писати, але довгий час утішав себе, що в мене є ота основна робота: я студент, потім аспірант, працівник журналу. І мислив я в житті (а воно ж і творчість) надто реалістично, приземлено. Я й нині не зовсім сучасна людина. Я виріс в іншому світі, мої смаки формували «Микола Джеря», «Війна і мир», «Батько Горіо», хоч пізніше і Хемінгуей, Генрі Джеймс, Фіцджеральд, і сам я написав трохи химерій, таких як «Суд над Сенекою» чи «Морок», щойно опублікований у «Києві».

А поміж тим місто міцно входило в мене, брало у свій полон, у свої «кігті». І не стільки теплим туалетом і ванною, трамваєм і гастрономом, скільки публічною бібліотекою, літературними вечорами, наставниками, друзями, архівами, що ставало моїм новим трибом. З одного боку, багато що з того відсилало мене ще далі в минуле, де мелькали тіні Перікла, Плінія, Петра Дорошенка, Івана Сірка, де наша історія прописана кров'ю, вона й справді для плачів та істерик: скільки нас посаджено на палю, скільки втопилося в болотах і ріках, а скільки запродалося, а ще скільки не встигло, скільки хочуть та їх не пускають, і все це перегукується з нашими днями і впевняє, що жити треба інакше, що в нас було й інше життя, що, зокрема, Київ був і лишається в ньому нашим осердям, він стояв і стоїть і нам те велить. І все в ньому свідчить, що місто це європейське, а за нами є інші «європейці», які по суті азіати, а в нас чимало свого, своєрідного, козацького, вишнево-калинового, і наші світлі зорі падають в наші душі, і ті душі, напившись вишневого вітру й солов'їного співу й запліднені зорями, — навічно українські.

Так, народ наш сьогодні великою мірою спотворений, денационалізований, розсмиканий, розбовтаний, він, власне, не знав волі, а тільки знав потяг до волі, не знав справжньої демократії, а тільки тугу за нею, що вельми важливо... Що його самого треба творити, а саме з Києва ми завжди поставали в нашій новій і незмінній іпостасі, досить згадати минулі події: розбурхане море прапорів, голосів, піднесених угору рук. Так, знову не все те справдилося, ми самі не до кінця повірили

у волю, більшість з наших нинішніх провідників лишилися рабами, стоять спиною до народу, ведуть нас самі не знають куди (декотрі уперто ведуть не туди, назад: ось наші шиї, гнучкі, добре притерті, скоріше накладайте ярмо), звідси хижацька приватизація, пограбування народу, бандитське багатство й жебрацька бідність, відсутність справжньої демократії, де виробилося б внутрішнє сприйняття волі, її осмислення, буття в ній. Часом мені здається, що ми сидимо в довгому човні, спинами одні до одних: ті гребуть сюди, ті — туди, і що Свято Незалежності — воно і свято незалежності від заможного життя, від своєї історії, воно — одне для справжніх демократів та інше для олігархів. І все ж ми радо вітаємо наш День Незалежності. Він засвітився для нас надією, сподіванням, що й оті, посаджені на палю, і втоплі в болоті під Берестечком загинули не марно, що вони були, а ми, їхні нащадки, і здужаємо, щоб оті синьо-жовті прапори над нашими головами не похилилися, що Київ завітує серед інших поважних європейських столиць красою, мислю, мистецтвом, добром і неперехідною істиною.

Київ у моєму житті? Тут я став письменником і спізнав радість та гіркоту творчості, тут визрівав національно, тут народилися мої діти і я спізнав родинного щастя. Київ — це мій Всесвіт.

(719 слів)

За Ю. Мушкетиком

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ СПРИЙМАННЯ ТА ВАРІАНТИ ВІДПОВІДЕЙ

1. Письменники часто оцінюють дійсність за сільськими мірками

- А бо тривалий час живуть у селі
- Б бо село потребує напруженої праці й дужих рук
- В бо дуже люблять сільську місцевість
- Г бо погано знають особливості міського життя

2. Юрій Мушкетик опинився в Києві тому, що

- А переїхав із Ленінграда разом з родиною
- Б приїхав учитися в університеті
- В приїхав за запрошенням друзів
- Г приїхав помилюватися давнім містом

3. Юнак приїхав до столиці України

- А весняного вечора
- Б літнього дня

- В** літнього ранку
- Г** осіннього дня

4. Майбутній письменник зупинився на відпочинок
 - А** у дворі в центрі міста
 - Б** на лавці в парку
 - В** у кафе біля вокзалу
 - Г** в університетському гуртожитку
5. В університеті юнак згодом перейшов на український відділ тому, що
 - А** йому важко давалося вивчення іноземних мов
 - Б** боявся не знайти роботу за фахом
 - В** в Києві почав визрівати національно
 - Г** так порадили батьки
6. Хлопець з образою і гнівом дивився на багатотисячний люд на стадіоні
 - А** бо не любив футбол
 - Б** бо мав сільські мірки щодо зайнятості людей різними справами
 - В** бо вболівальники вигукували лайливі слова
 - Г** бо його дратував страшенний галас під час матчу
7. Творчу працю юнак сприймав так:
 - А** поважно ставився до творчості митців
 - Б** вважав її основною роботою
 - В** вважав, що вона нічим не краща й не гірша від фізичної праці
 - Г** вважав її чимось побіжним між основною роботою
8. Впливаючи на сільського юнака, місто поступово брало його в полон
 - А** побутовими зручностями, молодіжними компаніями
 - Б** транспортними зручностями
 - В** розвагами, кіно, відсутністю потреби фізично працювати
 - Г** бібліотеками, архівами, друзями, наставниками
9. Зміна світогляду майбутнього письменника проявилася в тому, що
 - А** змінилося його ставлення до навчання як до праці
 - Б** він навчився правильно поводитися в товаристві

- В він замислювався над історією й сучасним життям українського народу
Г він почав поважати розумову працю
10. Уже в зрілому віці Юрій Мушкетик сприймає Київ
А як головне місто України
Б як місто, схоже за історією на інші столиці світу
В як свій Усесвіт
Г як колыску незалежності України
11. Основну думку тексту можна висловити так:
А *Київ — життєва школа відомого письменника*
Б *Київ — Усесвіт Юрія Мушкетика*
В *Історична доля України*
Г *Місце Києва серед інших поважних європейських столиць*
12. За жанром цей текст є
А оповіданням
Б заміткою про вчинки людей
В автобіографією
Г статтею типу роздуму

Текст 2. НАЦІОНАЛЬНИЙ СИМВОЛ УКРАЇНИ

Вишиванки завжди були нашим національним символом, нашою гордістю та автентичною ознакою. Однак сьогодні навіть голлівудські зірки хочуть відчутти себе частинкою України. Серед найновіших модних тенденцій — жовто-сині кольори, віночки і, звичайно, справжні українські вишиванки! Актори й музиканти з'являються у вишитих сорочках на вулицях, дизайнери використовують українські орнаменти у своїх колекціях...

І все це не даремно, повірте! Адже вишита українська сорочка — це не просто одяг, це справжній оберег. Ось вам кілька найцікавіших фактів про цей витвір мистецтва, які ви, можливо, не знали.

Перші вишивки на території слов'янських країн мали більш релігійний зміст і оберігали їхніх власників від зла. Саме тому сорочки оздоблювали візерунками на рукавах, комірах, подолі та всюди, де тіло було відкритим. Існували особливі вишиванки для ре-

лігійних ритуалів і святкових подій. А діткам на день народження дарували вишиту сорочку, аби та оберігала їх від злих духів.

Виявляється, вишиванки — один з найдавніших українських атрибутів. Геродот стверджував, що вишивкою був прикрашений одяг скіфів, які довгий час проживали на території України. Археологи знайшли на Черкащині зображення чоловіків, одягнених у щось дуже схоже на український національний костюм. Знахідка датувалася шостим століттям нашої ери. Такі ж сорочки приписувалися трипільцям.

Сорочка завжди вишивалася жіночими руками, а тому несла сильний емоційний заряд, символізувала добро, любов і вірність. Давнє замовляння наших предків говорило: «Якою білою є сорочка на тілі, таким щоб і чоловік до жінки був». Саме тому дівчата повинні були вишити своєму нареченому вишиванку до весілля.

До речі, про особливе значення чоловічої вишиванки як символу кохання ходить ще одна легенда. Подейкують, що чумаки довіряли прання своєї сорочки тільки одній-єдиній дівчині. Іншим до такого сакрального ритуалу зась. Так чумак підтверджував вірність своїй коханій.

Першим модником, який поєднав вишиванку з буденним одягом, став Іван Франко. Він носив її під піджак із сучасним вбранням. Саме в такому вигляді письменник зображений на двадцятигривневій купюрі.

Кожен регіон України має свою особливу вишиванку, яка відрізняється від інших технікою й орнаментом. Справді, кожна область може похвалитись унікальними вишитими сорочками, притаманними тільки їй.

Першим ведучим, який з'явився в ефірі у вишиванці, став Андрій Шевченко. У такому вигляді він відкрив телемарафон «Ніч виборів» на п'ятому каналі. Згодом таку тенденцію підтримали й інші.

Дуже багато орнаментів, що використовуються в оздобленні вишиванок, сягають своїм корінням язичницьких часів. Наприклад, солярні знаки (або «громовий знак», «колесо Юпітера») пов'язані з язичницьким небесним божеством Родом.

Одним з найоригінальніших видів вишиванок вважають борщівську. Її особливість полягає в тому, що вона рясно розшита чорними нитками. Розповідають, що колись турки й татари знищили практично всіх місцевих чоловіків, тому жінки впродовж кількох поколінь одягали саме такі сорочки. А в борщівському храмі є унікальна ікона, на якій зображено Марію, одягнену саме в таку вишиванку.

Орнаменти, якими прикрашають вишиванки, стали настільки популярними, що тепер ними оздоблюють не тільки сорочки! Останнім часом в українців з'явився новий тренд — автовишиванка. Ав-

томобілісти прикрашають свої транспортні засоби спеціальними наліпками. Для кожного замовника створюється особливий дизайн. Розробники розповідають, що «вишивані» наліпки замовляють не тільки власники авто, адже їх можна почепити на будь-яку рівну поверхню. До речі, популярністю вони користуються по всій Україні. Розповідають також, що замовлення на автовишиванки надходять і з інших країн: Німеччини, Австралії, Нової Зеландії!

Традиційні орнаменти почали наносити вже й на тіло. Патріотичні татуювання сьогодні стали трендом «номер один» серед української молоді. Хтось вважає це неймовірно вдалим варіантом для такого рішення, а хтось називає безглуздістю. Що ж, смаки у всіх різні.

До речі, вишиванки одягли не тільки автомобілі. Домашні улюбленці теж «підхопили» патріотичну тематику. Чи то, правильніше сказати, їхні хазяї. Усе більше котиків і собачок з'являються на фото в Інтернеті й на вулицях в українських національних костюмах. Знову ж таки, це дещо суперечливо, і комусь може не сподобатись. Та, погодьтеся, це виглядає мило. Ось так потроху світ починає українізуватися: ми приймаємо його, він приймає нас. І це тільки початок!

(610 слів)

За Є. Гунчевською

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ СПРИЙМАННЯ ТА ВАРІАНТИ ВІДПОВІДЕЙ

1. Вишиванку вважають гордістю України,
 - А бо її носять українці
 - Б бо це один із національних символів України
 - В бо українські орнаменти подобаються дизайнерам
 - Г бо це сучасна модна тенденція
2. Наші вишиванки в минулому на території слов'ян мали зміст
 - А лише як прикраси тогочасного одягу
 - Б святковий
 - В ритуально-релігійний, святковий, як оберіг
 - Г лише ритуальний
3. Сорочки вишивали тільки жінки
 - А бо це заняття було виключно жіночим
 - Б бо вишита саме жінкою сорочка символізувала добро, любов, вірність

- В** бо вони не довіряли це заняття чоловікам
- Г** бо для чоловіків-воїнів це заняття було недосяжним

4. Першим модником, який поєднував вишиванку з буденним одягом, був

- А** Іван Котляревський
- Б** Тарас Шевченко
- В** Іван Франко
- Г** Іван Карпенко-Карий

5. На сучасній двадцятигривневій купюрі зображено

- А** Тараса Шевченка
- Б** Івана Франка
- В** Лесю Українку
- Г** Михайла Грушевського

6. Вишивка кожного регіону України відрізняється

- А** геометричним орнаментом
- Б** технікою й орнаментом
- В** архаїчними знаками
- Г** обрядовими мотивами

7. Найоригінальнішою з вишиванок вважають

- А** петриківську
- Б** полтавську
- В** волинську
- Г** борщівську

8. Жіночі вишиванки в часи турецько-татарської навали були розшиті

- А** червоними і чорними нитками
- Б** чорними нитками
- В** білими нитками на чорному полотні
- Г** кольорами відповідно до традиційних узорів рослинної орнаменталії

9. До особливостей сучасного дизайну із використанням орнаменту належать

- А** спеціальні малюнки з українською вишивкою на потягах
- Б** спеціальні наліпки на будинках із національним орнаментом

- В** автовшиванка
Г національний орнамент на автомобілях із закордонними номерами
- 10.** Трендом номер один в української молоді є
- А** нанесення орнаментів на тіло у вигляді магічних знаків
Б патріотичні татуювання на тілі
В татуювання орнаментами квіткової графіки
Г татуювання у вигляді традиційних орнаментів — оберегів
- 11.** Основну думку тексту можна висловити так:
- А** вишиванка — національний символ України, її гордість
Б сучасна тенденція моди
В історія вишиванки
Г вишиванка — справжній оберег
- 12.** Стиль мовлення поданого тексту —
- А** художній
Б науковий
В публіцистичний
Г офіційно-діловий

ПЕРЕКАЗИ (тексти на вибір учителя)

І семестр

Контрольний переказ тексту з елементами опису місцевості

1. МІСТО-МУЗЕЙ

Восьме століття карбує свою історію Львів. Незабутня панорама міста: високе узгір'я спускається в широку долину, яка далі трохи підіймається й переходить у простору рівнину, а над ними задумливо й гордо височить Княжа гора — свідок сивої давнини Львова.

Тут, на Княжій горі, побудував князь Данило замок, а біля підніжжя заклав місто. Майже сто років замок на цій горі залишався неприступною твердинею. Кілька разів намагався здобути його татарський хан Телебуг, але всі намагання виявилися марними.

У 1340 році польський король Казимир III вдерся в Галичину, оточив Львів і завоював місто, зруйнувавши його. Через дев'ять років поляки знову повернулися, і Львів на кілька століть перейшов під їхню владу.

Майже 600 років тому розпочалася інтенсивна забудова міста. Його центром стала сучасна площа Ринок — своєрідний музей під відкритим небом. З чотирьох боків її оточують будинки — триповерховий будинок, над яким здіймається в небо 60-метрова вежа. Це колишня ратуша, яка була і дерев'яною, і кам'яною. Чотири фонтани зі скульптурами старогрецьких богів прикрашають площу. Сорок чотири будинки, вік яких — 300–400 років.

Неподалік знаходиться Бернардський костел. Поруч із ним — криниця, викопана 1610 року. Як розповідають перекази, ченці-бернардиці скидали у 1648 році до неї львів'ян, яких запідозрювали в симпатіях до Богдана Хмельницького, що очолив війну проти польських гнобителів...

Львів змінював своє обличчя. Нове місто виростало день за днем. Його боронив уже Високий замок, побудований на вищій, ніж Княжа, горі, до якого вела з княжого двору крута дорога.

Перлина архітектурного ансамблю Львова — Успенська церква. З її історією та організованого при ній братства пов'язано багато цікавих справ львів'ян, відомих імен. У жовтні 1587 року при церкві виникає перша братська школа в Україні. Навчання проводилося українською мовою. Учителі створювали цікаві підручники. При Успенській церкві була заснована друкарня, у якій працював Іван Федоров.

(301 слово)

За В. Мисаном

2. КОШТОВНЕ ДИВО ПОЛІСЬКОГО КРАЮ

Вода, кольору зерна граната, високорослий мішаний ліс, жовті лілії біля берегів, чисте безпечне піщане дно. Це все — маленький світ озера Вербівка на Рівненщині.

Водойма, наче коштовний камінь, зачаровує барвами й блиском. Збагачене гліцерином, розфарбоване торф'яними покладами озеро змушує повертатися до нього щоліта, щоб хоча б на мить відчутти дотик чарівливої води. Кажуть, що саме на місці цієї водойми раніше було село. Ніхто не знає, за яких обставин його поглинула вода. Якщо довго посидіти на березі й прислухатися до тиші, то можна почути, як дзвони затопленої церкви звучать із глибин Вербівського озера...

Та це тільки легенда. Кожна чудесна місцина змушуватиме людей придумувати безліч нереальних історій. Адже надто вже казкова поліська краса. Найбільше Вербівка зачаровує, коли віє сильний вітер, а на небі немає жодної хмаринки. Тоді своєю красою озеро аж сліпить очі.

Джерела, що б'ють у Вербівці, своєю прохолодою змушують тіло покриватися гусячою шкірою й поволі гребти до берега, де вода прозора й тепла. Неймовірності озера додають й листя та маленькі гілочки, які від подиху вітру злітають із дерев і повільно лягають на поверхню водного дива. Переплисти власноруч Вербівку не так то й просто. Мало знаходиться таких відчайдухів. Пізнати всю велич водойми насмілюються тільки риболови, які з'їжджаються сюди з різних куточків України й кілька днів проводять тут. Тому, наближаючись до місця відпочинку, час від часу можна вловити запашний аромат юшки.

Занурення у воду нагадує перехід в інший вимір, зокрема плавання дає змогу відчувати приємну, трохи желейну воду, яка забарвлює волосся коричневим кольором. Але не треба лякатися, бо осад — це розчинений торф. Саме через нього Вербівка такого незвичного кольору. Тіло ж після купання віддячує ніжною й здоровою шкірою.

Раніше про водойму біля села Вербівка знали лише його мешканці. Тому переважна більшість людей улітку прямували відпочивати до сусідніх озер, не знаючи, що зовсім поруч у лісі природа сховала таку коштовну гранатову красу.

(298 слів)

За А. Корень

II семестр

Контрольний переказ тексту з елементами опису пам'яток історії та культури

1. ЗАМОК У КАМ'ЯНЦІ-ПОДІЛЬСЬКОМУ

Кам'янець-Подільський недаремно визнано одним із найбільш відвідуваних туристичних міст України. Сюди їдуть заради Старого замку, а потім із подивом відкривають для себе ще й Старе місто з красивою архітектурою. Воно розкинулося на високому плато, яке річка Смотрич обвиває гнучкою змією, утворюючи величезний острів. Це місце, ідеально укріплене самою природою, люди почали використовувати з давніх часів.

Уперше Кам'янець згадується у вірменських хроніках XI століття, а вже через триста років одержує Магдебурзьке право, що дало можли-

вість громаді обирати керівництво міста. На той час таке право мали навіть не всі міста Європи.

До Старого замку можна потрапити по вузькому перешийку скелі, який перетворено на Турецький міст. Замок налічує одинадцять веж, кожна з яких має назву. Вони, немов казкові витязі, обороняють місто-острів від непроханих гостей. Найбільша серед веж — Папська. Колись у ній тричі відбував ув'язнення ватажок гайдамаків Устим Кармелюк. У приземкуваті стіни Нової Східної вежі вмуровані ядра (так супротивникові давали зрозуміти про могутність фортеці), а всередині знаходиться сорокаметровий колодязь. Тепер у цих вежах експонуються воскові фігури історичних і літературних героїв.

Старе місто також з усіх боків оточене вежами. Свого часу вони виконували роль міцних оборонних укріплень. Скошені бійниці Гончарної вежі, яку видно з мосту, були так майстерно сконструйовані, що потрапити ворогові в них було важко. Дорога, яка пролягає через найдавнішу площу міста, приведе нас до найбільшої вежі, що має сім ярусів. До неї прибудовані Вітряні ворота. За легендою, цю назву вони одержали, коли в царя Петра I, який відвідував місто, тут вітром здуло трикутного капелюха.

Найчарівнішою спорудою міста є кафедральний костел святого Петра і Павла. Де ще в світі знайдеш у християнському храмі мінарет, а на мінареті — золочену статую Мадонни? Це парадоксальне поєднання — пам'ять про двадцятисемилітнє правління турків у Кам'янці. Повернувши собі місто, польська влада вирішила не ламати 36-метрового мінарету, що виріс колись із християнської каплиці, і встановила на його вершині статую Богоматері.

(299 слів)

За С. Удовік

2. ХАТА ІВАНА КОТЛЯРЕВСЬКОГО

Автор «Енеїди» і «Наталки Полтавки», Іван Петрович Котляревський, став не лише зачинателем нової української літератури, а й творцем історико-культурного осередку Полтави — «Полтави Котляревського». Важливою частиною цієї спадщини є музей-садиба письменника на Івановій горі, яку обов'язково відвідують майже всі гості міста, не кажучи вже про самих полтавців. Традиція такого паломництва почалася ще за життя класика, триває вона й нині.

Музей відкрили в тисяча дев'ятсот шістдесят дев'ятому році до двохсотліття з дня народження письменника. Хата, де жив Іван Петрович

Котляревський, не підлягала реставрації, тому її спочатку розібрали, а потім заново збудували. Під час реконструкції архітектори орієнтувалися на малюнок Тараса Шевченка й спогади сучасників письменника, у яких детально описано меблі й оздоблення кімнат.

У музеї знаходиться понад сто оригінальних речей, здебільшого — це рукописи й листи митця. Частина предметів інтер'єру — картини, меблі, посуд, піч — відтворено майстрами, оскільки не всі експонати доби Котляревського дійшли до наших днів. Напевно, саме тому справжньою гордістю працівників музею є автентичний сволок із родинного помешкання Котляревських, на якому вирізьблено дату його заснування: перше серпня тисяча сімсот п'ятого року. Дід Івана Котляревського викупив будинок у служителів Спаської церкви ще тоді, коли Полтава була маленьким полковим містечком.

Після того, як Полтава отримала статус губернського міста, Котляревський відремонтував хату. У бібліотеці письменника було зібрано шедеври світової класики, адже Іван Котляревський вільно володів французькою й німецькою мовами, знав польську, давньогрецьку й латину. І хоч не всі книжки збереглися, проте відомо, що це були твори відомих російських і зарубіжних письменників. Полтавський літературно-меморіальний музей Котляревського — один із найвідвідуваніших у місті. Великий інтерес у людей викликають старовинні речі, хата письменника, яка є екзотичною для нашого часу. Зовні вона нічим не відрізняється від сільської хати, усередині ж помешкання відображає побут дворянської сім'ї. Садиба розташована в історичному центрі міста серед надзвичайно мальовничих краєвидів.

На протилежному пагорбі Полтави в одному з найстаріших будинків розташовано меморіальну частину музею, яка пов'язана з науково-просвітницькою діяльністю Івана Котляревського

(309 слів)

За Ю. Шебелістом

ТЕМИ ТВОРІВ

І семестр

Уявіть ситуацію: ви берете участь у конкурсі на краще проектування вулиці (площі) нового району міста/села. Якою ви хотіли б її бачити? Напишіть твір-опис у художньому стилі на тему: «*Вулиці (площі) новобудови — якими їм бути?*».

Зверніть увагу! Під час *опису вулиці* або *площі* враховуйте розташування на них різних об'єктів, називайте їх. Зазначте, у чому полягає новизна запропонованого вами проектування вулиці чи площі.

II семестр

Уявіть ситуацію: ви берете участь у конкурсі на кращий пам'ятник книзі (підручнику) як джерелу знань або шкільному дзвонику. Опишіть, який би вигляд він мав. Твір може мати назву: *«Твої супутники на шкільній стежці до знань»*.

Зверніть увагу! Під час опису пам'ятника використовуйте терміни архітектури (*ансамбль, скульптура, стела, барельєф, цоколь, постамент* тощо), укажіть, де планується його розташування. Обґрунтуйте необхідність такого пам'ятника для майбутніх поколінь.

ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Усього — 70 год. На тиждень — 2 год. Текстуальне вивчення творів — 54 год. Повторення й узагальнення — 2 год.

Література рідного краю — 4 год. Позакласне читання — 4 год.

Розвиток мовлення — 4 год (у межах годин на текстуальне вивчення). Резервний час — 6 год.

Запропонована кількість часу на вивчення кожного розділу, теми є орієнтовною, учитель може її змінювати (у межах 70 годин).

№ з/п	Зміст програмового матеріалу	Орієнтовна кількість годин	Дата
1	2	3	4
I семестр			
ВСТУП. УСНА НАРОДНА ТВОРЧИСТЬ. УКРАЇНСЬКІ ІСТОРИЧНІ ПІСНІ. ПІСНІ МАРУСИ ЧУРАЙ. УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ДУМИ			
1	Художня література як одна з форм духовної діяльності людини. Функції художньої літератури. Багатозначність художнього образу. Різновиди образів (образ-персонаж, образ-символ, словесні, зорові, слухові тощо). Аналіз художнього твору. Теорія літератури (ТЛ): поглиблення понять про художній образ, художній твір.	1	

1	2	3	4
2	<p>Українські історичні пісні про звитяжну боротьбу козаків з турецько-татарськими нападниками («Зажурилась Україна», «Та, ой, як крикнув же козак Сірко») (на вибір учителя) (ТЛ): історичні пісні</p>	1	
3	<p>Українські історичні пісні про боротьбу проти соціального та національного гніту: «Ой Морозе, Морозенку», «Максим козак Залізняк», «Чи не той то Хміль», «За Сибіром сонце сходить» (2 твори на вибір учителя). Образи історичних осіб, лицарів-оборонців рідної землі, створені народною уявою</p>	1	
4	<p>Розвиток зв'язного мовлення (РЗМ) (усно). Узагальнений образ борця за рідну землю, створений народною уявою в історичних піснях. Виразне читання українських історичних пісень</p>	1	
5	<p>Маруся Чурай — легендарна поетеса з Полтави. Трагічна історія життя. Пісні, що стали народними. «Засвіт встали козаченьки»</p>	1	

1	2	3	4
6	Пісні Марусі Чурай. «Віють вітри, віють буйні», «Ой не ходи, Грицю»	1	
7	Героїчний епос українського народу. Різновиди дум (історико-героїчні, соціально-побутові). Кобзарі та лірники — виконавці народних дум. ТЛ: дума	1	
8	Жанрова своєрідність, історична основа, героїчний зміст дум. Дума «Маруся Богуславка». Специфічність поетичної форми, ритму	1	
9	Морально-етична проблематика думи «Маруся Богуславка». Образ Марусі	1	
10	Тематична контрольна робота №1	1	
11	Література рідного краю (ЛРК) № 1	1	
СВІТ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЕЗІЇ. ТАРАС ШЕВЧЕНКО. ЛЕСЯ УКРАЇНКА			
12	Сторінки життя і творчості Тараса Шевченка (викуп з неволі, перебування в казематі, період заслання). Поезія «Думи мої, думи мої...» (1847 р.)	1	

1	2	3	4
13	<p>Тарас Шевченко. «Ой три шляхи широкії...», «Мені однаково, чи буду...».</p> <p>Усвідомлення власної місії поета, роздуми автора про власну долю і долю України.</p> <p>ТЛ: філософська лірика.</p> <p>Виразне читання поезій Тараса Шевченка</p>	1	
14	<p>Леся Українка. Життя і творчість. Романтичність, волелюбність, оптимізм, мрія і дійсність як провідні мотиви поезії. «Давня весна», «Хотіла б я піснею стати...». Тема гармонійного єднання людини з природою</p>	1	
15	<p>Леся Українка. «Давня казка». Ідея вільної творчості</p>	1	
16	<p>Проблеми ролі митця в суспільстві, служіння музій народів, суть людського щастя, вдячності в поемі Лесі Українки «Давня казка»</p>	1	
17	<p>Порівняльна характеристика образів Поета і Бертольда. Складання плану порівняльної характеристики</p>	1	
18	<p>Тематична контрольна робота № 2</p>	1	
19	<p>Позакласне читання (ПЧ) № 1</p>	1	

1	2	3	4
<p align="center">СВІТ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЕЗІЇ. ВОЛОДИМИР СОСЮРА. ВОЛОДИМИР ПІДПАЛИЙ. ВАСИЛЬ ГОЛОБОРОДЬКО. ІЗ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЕЗІЇ (КІНЦЯ ХХ — ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ)</p>			
20	<p>Володимир Сосюра. Відомості про поета. Патріотичні, пейзажні та інтимні мотиви творів митця. Патріотичний пафос вірша «Любіть Україну!» ТЛ: громадянська лірика</p>	1	
21	<p>Володимир Сосюра. «Васильки» — вірець інтимної лірики. Ліричні роздуми про щастя. «Осінь» («Облітають квіти, обриває вітер...») ТЛ: інтимна, пейзажна лірика</p>	1	
22	<p>Володимир Підпалий. Ідея гуманізму, людяності, бережливого ставлення до природи («...Бачиш: між трав зелених...»). Незбагнена краса світу, щирість почуттів ліричного героя у вірші «Зимовий етюд»</p>	1	
23	<p>Василь Голобородько. Самобутня постать поета в українській літературі. «З дитинства: дощ» («Я уплетений...») ТЛ: вільний вірш, верлібр</p>	1	

1	2	3	4
24	Василь Голобородько. «Наша мова», «Теплі слова». Наскрізний патріотизм, філософічність, фольклорна основа, народознавчі аспекти поезій	1	
25	РЗМ. Контрольний твір (письмово)	1	
26—29	Світ сучасної української поезії (кінця ХХ — початку ХХІ ст.). В. Герасим'юк. «Чоловічий танець». Іван Малкович. «З янголом на плечі», «З нічних молитов». А. Мойсієнко. «Жовтень жовті жолуді». І. Павлюк. «Дівчинка», «Вертатись пізно», «Асоціації». Г. Кирпа. «Мій ангел такий маленький...», «Коли до вас темної ночі...» (на вибір учителя)	4	
30	Тематична контрольна робота № 3	1	
31	ПЧ № 2	1	
32	ЛРК № 2	1	

1	2	3	4
II СЕМЕСТР			
НАЦІОНАЛЬНА ДРАМА. ІВАН КАРПЕНКО-КАРИЙ. «СТО ТИСЯЧ». З УКРАЇНСЬКОЇ ПРОЗИ. МИХАЙЛО КОЦЮБІНСЬКИЙ. «ДОРОГОЮ ЦІНОЮ»			
33	Іван Карпенко-Карий. Короткі відомості про життя і творчість видатного українського драматурга. Трагікомедія «Сто тисяч» — класичний взірць українського «театру корифеїв». ТЛ: драматичний твір (<i>поглиблено</i>)	1	
34	Проблема влади грошей, бездуховності людини, засліпленої прагненням до наживи. Характеристика образів твору	1	
35	Проблема влади грошей — наскрізна і «вічна» у світовому мистецтві. Засоби сатиричного змалювання у п'єсі І. Карпенка-Карого «Сто тисяч». ТЛ: комедія, трагікомедія	1	
36	РЗМ (усно). Диспут на тему: «Чи може багатство зробити людину щасливою?» (За твором Івана Карпенка-Карого «Сто тисяч»)	1	

1	2	3	4
37	Михайло Коцюбинський. Короткі відомості про письменника. «Дорогою ціною». Пригодницький романтичний сюжет повісті	1	
38	М. Коцюбинський. «Дорогою ціною». Робота з текстом твору	1	
39	М. Коцюбинський. «Дорогою ціною». Вічний тип шукача правди. Протест Остапа і Соломії проти кріпосницької наруги — протест проти будь-якого насильства над людиною	1	
40	Проблема волі людини та можливостей її здобуття. Кохання Остапа і Соломії як центральний мотив у творі	1	
41	Час і вічність у повісті, символічні образи. Романтичність, мужність і сила волі української жінки Соломії	1	
42	РЗМ (усно / письмово) Твір «Свобода і кохання як найвищі цінності»	1	
43	Тематична контрольна робота № 4	1	
44	ПЧ № 3	1	

1	2	3	4
З УКРАЇНСЬКОЇ ПРОЗИ. ОЛЕКСАНДР ДОВЖЕНКО. «НІЧ ПЕРЕД БОЄМ». НІНА БІЧУЯ. «ШПАГА СЛАВКА БЕРКУТИ»			
45	Олександр Довженко — видатний український кінорежисер і письменник. Його оповідання про Другу світову війну. «Ніч перед боєм» — твір про героїзм, самовідданість, патріотичні почуття українців	1	
46	Образи діда Платона і діда Савки. Їхній моральний урок для солдатів	1	
47	Ніна Бічужа . «Шпага Славка Беркути» — повість про школу й проблеми дорослішання, про роль батьків у вихованні дітей та їхньому дозвіллі	1	
48	Ніна Бічужа. «Шпага Славка Беркути». Робота з текстом твору	1	
49	Особливості композиції повісті Ніни Бічужа «Шпага Славка Беркути». Проблема особистості в сучасному світі	1	
50	Характеристика героїв твору	1	
51	Урок-диспут . Вплив оточення на виховання людини	1	
52	Тематична контрольна робота № 5	1	

1	2	3	4
53	ЛРК № 3	1	
<p align="center">З УКРАЇНСЬКОЇ ПРОЗИ. ВОЛОДИМИР ДРОЗД. «БІЛИЙ КІНЬ ШЕПТАЛО». Ю. ВИННИЧУК. «МІСЦЕ ДЛЯ ДРАКОНА». УКРАЇНСЬКИЙ ГУМОР. В. ЧЕМЕРИС. «ВІТЬКА + ГАЛЯ, АБО ПОВІСТЬ ПРО ПЕРШЕ КОХАННЯ»</p>			
54	Володимир Дрозд. «Білий кінь Шептало». Проблема людини в суспільстві, свободи і неволі, особистості і натовпу, дійсності і мрії	1	
55	Алегоричний образ коня Шептала	1	
56	Урок-диспут. Життєвий вибір сучасної людини, її можливість зберегти свою індивідуальність (за оповіданням В. Дрозда «Білий кінь Шептало»)	1	
57, 58	Юрій Винничук. «Місце для дракона» — повість-казка про сучасний світ, у якому живуть «драконячі закони»	2	
59	Алегоричність образів дракона Грицька, Пустельника і князя	1	
60	Роздуми про добро і зло, вірність і зраду, доцільність самопожертви (за твором Ю. Винничука «Місце для дракона»)	1	

1	2	3	4
61	Валентин Чемерис. «Вітька + Галя, або Повість про перше кохання» — гумористична повість про життя і пригоди школярів	1	
62	Переказ епізодів твору, що найбільше сподобалися	1	
63	Характеристика образів Вітька Горобця, Федька Котигорошка, Галі Козачок	1	
64	Урок-диспут. «Дружба і перше кохання, вірність і перший поцілунок, дуель і перше побачення». Дитячі проблеми в дорослому житті, передані засобами гумору	1	
65	РЗМ. Контрольний твір	1	
66	Тематична контрольна робота № 6	1	
67	ПЧ № 4	1	
68	ЛРК № 4	1	
69, 70	Повторення й узагальнення вивченого	2	

ОРІЄНТОВНІ ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ ТВОРІВ З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Тема № 1

ВСТУП. Художня література як одна з форм духовної діяльності людини

УСНА НАРОДНА ТВОРЧИСТЬ. Українські історичні пісні. Пісні Марусі Чурай. Українські народні думи

1. Художня література — мистецтво українського слова.
2. Народні пісні — геніальна поетична біографія українського народу.
3. Узагальнений образ борця за рідну землю, створений народною увагою в історичних піснях.
4. «Наша дума, наша пісня не вмре, не загине...» (Т. Шевченко).
5. Думи — історична пам'ятка українського народу.
6. Тема кохання і зради в піснях Марусі Чурай.
7. Словесний портрет Марусі Чурай.

Тема № 2

СВІТ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЕЗІЇ

Тарас ШЕВЧЕНКО «Думи мої, думи мої...» (1847), «Ой три шляхи широкії...», «Мені однаково, чи буду...»

Леся УКРАЇНКА «Давня весна», «Хотіла б я піснею стати...», «Давня казка»

1. Мрії Тараса Шевченка про майбутнє України.
2. Уявний діалог митця зі своєю творчістю в поезії Тараса Шевченка «Думи мої, думи мої...»
3. Своєрідність філософської лірики Тараса Шевченка.
4. Мистецтво — духовна сила, здатна змінювати світ.
5. «Моя душа ніколи не забуде того дарунку, що весна дала» (Леся Українка).
6. Протистояння мрії і буденності в поезіях Лесі Українки.
7. «Золотих не хочу лаврів, — з ними щастя не здобуду, як я ними увінчаюсь, то поетом вже не буду» (за твором Лесі Українки «Давня казка»).

Тема № 3

СВІТ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЕЗІЇ

Володимир СОСЮРА. «Любіть Україну!», «Васильки», «Осінь» («Облітають квіти, обриває вітер...»)

Володимир ПІДПАЛИЙ. «...Бачиш: між трав зелених...», «Зимовий етюд»

Василь ГОЛОБОРОДЬКО. «З дитинства: дощ» («Я уплетений...»), «Наша мова», «Теплі слова»

Із сучасної української поезії кінця ХХ — початку ХХІ ст. (на вибір): В. Герасим'юк («Чоловічий танець»), І. Малкович («З янголом на плечі», «З нічних молитов»), А. Мойсієнко («Жовтень жовті жолуді»), І. Павлюк («Дівчинка»), Г. Кирпа («Мій ангел такий маленький...», «Коли до вас темної ночі...»)

1. Зміни в людському житті як вираження неблаганного руху природи (за поезією Володимира Сосюри «Осінь»).

2. Тема патріотизму в поезії Володимира Сосюри «Любіть Україну!».

3. Ліричні роздуми про щастя в поезіях Володимира Сосюри.

4. Володимир Підпалій — майстер «тихої лірики».

5. Тема дитинства у творі Василя Голобородька «З дитинства: дощ» («Я уплетений...»).

6. Образ батьківщини в поезіях Василя Голобородька.

7. Мій улюблений твір сучасної української поезії.

Тема № 4

НАЦІОНАЛЬНА ДРАМА

Іван Карпенко-Карий. «Сто тисяч»

З УКРАЇНСЬКОЇ ПРОЗИ

Михайло Коцюбинський. «Дорогою ціною»

1. Актуальність проблематики трагікомедії Івана Карпенка-Карого «Сто тисяч».

2. Образ Герасима Калитки (за драмою І. Карпенка-Карого «Сто тисяч»).

3. Чи може багатство зробити людину щасливою? (За твором Івана Карпенка-Карого «Сто тисяч».)

4. Воля — дорога ціна щастя (за повістю М. Коцюбинського «Дорогою ціною»).

5. Тема кохання і вірності в повісті Михайла Коцюбинського «Дорогою ціною».

6. Чим, на вашу думку, має бути багатство — метою всього життя чи засобом існування? (За п'єсою «Сто тисяч» І. Карпенка-Карого.)

7. Особиста свобода як запорука гармонійного розвитку людини (за твором Михайла Коцюбинського «Дорогою ціною»).

Тема № 5

З УКРАЇНСЬКОЇ ПРОЗИ

Олександр Довженко. «Ніч перед боєм»

Ніна Бічуя. «Шпага Славка Беркути»

1. Уроки патріотизму у творчості Олександра Довженка.
2. «Перемагають горді, а не жалісливі!» (за оповіданням Олександра Довженка «Ніч перед боєм»).
3. Напишіть твір, прокоментувавши слова діда Платона, героя твору Олександра Довженка «Ніч перед боєм»: *«Душа... буває всяка. Одна глибока і бистра, як Дніпро, друга — як Десна ось, третя — як калюжа, до кісточки, а часом буває, що й калюжки нема...»*.
4. Підтримайте або спростуйте думку про те, що дорослість приходить із випробуванням на міцність дружби, на чесність стосунків, на досягнення людського призначення (за твором Ніни Бічуї «Шпага Славка Беркути»).
5. Мій улюблений герой твору Ніни Бічуї «Шпага Славка Беркути».
6. Проблема батьків і дітей (за твором Ніни Бічуї «Шпага Славка Беркути»)
7. Які моральні якості ви найбільше цінуєте в сучасній молоді?

Тема № 6

Володимир Дрозд. «Білий кінь Шептало»

Юрій Винничук. «Місце для дракона»

УКРАЇНСЬКИЙ ГУМОР

Валентин Чемерис. «Вітька + Галя, або Повість про перше кохання»

1. Проблема вибору в оповіданні Володимира Дрозда «Білий кінь Шептало».
2. Чи можливо в сучасному суспільстві зберегти свою індивідуальність? (За твором Володимира Дрозда «Білий кінь Шептало».)
3. Образ Дракона у вигаданому художньому світі Юрія Винничука.
4. Чи діють у людському суспільстві «драконячі закони»? Обґрунтуйте свою думку.
5. Чи обов'язково суспільству для нормального існування потрібне відчуття загрози? (За твором Юрія Винничука «Місце для дракона».)
6. Дружба — найбільший скарб (за повістю Валентина Чемериса «Вітька + Галя, або Повість про перше кохання»).
7. Мій улюблений герой повісті Валентина Чемериса «Вітька + Галя, або Повість про перше кохання».

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	2
Орієнтовне календарне планування уроків з української мови й контролю за рівнем навчальних досягнень учнів	5
Тексти для контрольних диктантів.....	18
Тексти для навчальних диктантів.....	19
Розвиток мовлення Контрольне аудіювання	20
Контрольне читання мовчки	28
Перекази	36
Теми творів	40
Орієнтовне календарно-тематичне планування з української літератури.....	42
Орієнтовні теми контрольних творів з української літератури.....	53